

IDEJE ELGONDOLKODNI AZON, MIT IS KERES KÍNA AFRIKÁBAN?

Írta: Radics M. Péter

Szerencsés helyzetben van, akinek Chris Alden 2007-es könyvét kell bemutatnia, hiszen a mű már ismert, sőt híres, mindazok körében, akik a nemzetközi kapcsolatok, Ázsia és Afrika jövője iránt érdeklődnek. A recenzió apropóját az az öröndetes tény adja, hogy a meghatározó jelentőségű könyv nemrégiben magyarul is megjelent, a Publikon Kiadó gondozásában.

A kérdés egyik alaplővének számító könyv Dr. Chris Alden, a London School of Economics oktatójának munkája. Ő a „Kína Afrikában” című projekt vezetője a Nemzetközi Kapcsolatok Intézetében, 1990 és 2000 között a johannesburgi Witwatersrandi Egyetem (WITS) oktatója volt, több könyvet írt és cikket közölt az ázsiai-afrikai kapcsolatról.

„Rövid és olvasmányos könyvében Chris Alden világosan tekinti át Kína afrikai tevékenységét. Ez a lenyűgöző történet egyre érdekesebbé és fontosabbá válik az elkövetkező években.” – írta például az Economist gazdasági hetilap a könyv eredetijének bemutatásában, mintegy megelőlegezve azt, hogy az azóta eltelt években szinte a „csapból is ez a téma folyik”, számtalan cikk, publikáció és könyv jelenik meg Ázsia afrikai nyomulásáról.

Az afro-ázsiai kapcsolatok alakulását az Afrika Tanulmányok is követni igyekeznek – a 2010. IV. évfolyam 1. lapszámát egyenesen ennek a témának is szentelte –, hiszen ez néhány éve a nemzetközi kapcsolatok tárgykörének egyik „legforróbb témája”. A Nyugat némi késéssel észlelte, hogy Kína „afrikai betörésének” jelentősége óriási, és Afrika jövője szempontjából meghatározó fontosságú folyamatok zajlanak.

Adame Gaye megjegyzése szerint „Kína alternatív utat ajánlhat Afrika számára [...] ami tovább csökkentheti az olyan mára megtépzott hírű szervezetek tekintélyét, mint mondjuk a Világbank, vagy a Nemzetközi Valutaalap”. Lapunknak adott

interjújában (AT IV/1. szám) Chris Alden is rávilágított arra az ironikus ellentmondásra, amit könyvében is részletesen kifejti: „Kína (és a többi „új befektető”) kitűnően használja ki az Afrikában komoly vesződéségek és veszteségek árán bevezetett új szabályozási környezet adta lehetőségeket. A Bretton Woods-i rendszer és az ehhez kapcsolódóan kidolgozott privatizációs tervek nagy mennyiségű működő tőkét vonzottak Afrikába. Végülis a strukturális átalakítások célja ez volt, hogy a külföldi tőke számára vonzerőt jelentsenek.”

A világban lezajló hatalmi változások egyik legszembetűnőbb jele, hogy Kína az afrikai politika főszereplőjévé vált (ahogy erre a magyar kiadáshoz írt előszavában a szerző is felhívja a figyelmet). Mióta Kína meghatározó tényező az afrikai országok gazdasági életében (és politikai életében is egyre inkább), az ázsiai országra leselkedő kihívások is megsokszorozódtak. A látszólag egyoldalú viszonyok valójában számtalan szereplője van és a kínai állami vállalatok, magáncégek és kisvállalkozók is rendre azzal szembesülnek, hogy Afrika gyakran bizonyul ellenállónak Kína szándékaival szemben.

Chris Alden könyvének visszatérő alapkérdése: Vajon Kína olyan szuperhatalom lesz, amely hasznos és fenntartható partnerséget kínál Afrikának, amely mindkét fél számára kölcsönösen előnyös? Vagy ez a viszony is csak megismétli az egyenlőtlen kereskedelem és fejlesztés múltbéli példáit?

A magyarul megjelent Alden-könyv bírálata mellett az az érv szólhatna, hogy míg korábbi időszakokban lassabban „avult el” egy korszakalkotó könyv tartalma, addig ma már gyakran érezhetjük az aktuális folyamatok megjelenésének hiányát egy hároméves kötetben. Ezt a szerkesztők alapos munkája ellensúlyozza a hazai kiadásban, akik következetesen látták el friss adatokkal és megjegyzésekkel a hazai kiadást, amely ráadásul a szerző kifejezetten a megjelenés alkalmából írt előszavát, valamint a Kína-Afrika kapcsolatokról magyar nyelven írt publikációk válogatott gyűjteményét is tartalmazza.

Valószínűleg nem rontjuk el senki meglepetését akkor, ha eláruljuk, a szerző konklúziója szerint még nem dőlt el végleg, vajon Kína hozzájárul-e Afrika hosszú távú fejlődéséhez, „vagy csak egy újabb, önző nagyhatalom lesz, amely kihasználja a kontinens lakóit”. A folyamatok megértéséhez minden esetre sokkal közelebb kerülünk, miután Chris Alden véleményét megismertük.

ICWiP2010 International Studies Summer School

“Transnationalism and Glocalisation in the 21st Century”

Pécs, 2010. július 14-24.

www.icwip.hu

